

YENİ BİNYILIN TOLTEKLERİ

YENİ BİNYILIN TOLTEKLERİ

Victor Sanchez

Çeviren: Sayat Arslanlıođlu

AYNA
güncelci

AYNA YAYINEVİ: 37
İrfân Dizisi: 9
Sertifika Numarası: 14748

ISBN 978-975-8297-41-2
Birinci Basım: Ocak 2011, İstanbul

Kitâbm Özgün Adı:
Toltecs Of The New Millennium
Yeni Binyılın Toltekleri - Victor Sanchez

İngilizce'den Çeviren:
Sayat Arslanlıođlu

Copyright©Victor Sanchez 1996
Kitâp, ilk olarak *Bear&Company, Inc.* tarafından *Santa Fe, New Mexico*'da 1996 yılında basılmıştır.
Inner Traditions ile yapılan sözleşmeye uygun olarak yayınlanmış olan
bu kitâbın Türkçe yayın hakkı *Akçalı Telif Hakları Ajansı* aracılığı ile alınmıştır.

©Bu kitâbın Türkçe yayın hakları *Ayna Yayınevi*'ne âittir. Yayınevimizden yazılı izin alınmadan tamamen veya kısmen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Yayına Hazırlayan: Ahmet Y. Özbilen ve Serkan Akpulat
Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Ayna Yayınevi
Kapak Tasarım: Murat Efe
Kapak ve İç Baskı: Kurtiş Matbaacılık Tel.: 0212 613 68 94

AYNA YAYINEVİ
Cağaloğlu Yokuşu No.: 40 Kat: 2 34112 Cağaloğlu, İstanbul
Tel.: 0212 513 80 19
www.aynayayinevi.com
ahmet@aynayayinevi.com

Hayatta kalanlara...

İÇİNDEKİLER

Teşekkür	9
Giriş	11
BİRİNCİ BÖLÜM: TOLTEK GELENEĞİ	
1 TÂRİHTE TOLTEKLER	19
2 TOLTEKAYOTL	23
İKİNCİ BÖLÜM: HÂLÂ BURADALAR	
3 TOLTEKLERİ ARAMAK	33
4 GÖREV	45
5 HAYÂTTA KALMIŞ TOLTEK GELENEKLERİ	53
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM:	
TOLTEKLERİN DÜNYASINDAKİ DENEYİMLER	
6 ANTİ-ANTROPOLOJİ ÇALIŞIYOR	67
7 LA' UNARRE'DEKİ TUTULUŞ	73
8 KUTSAL DAĞDAKİ KEHÂNET	91
9 HUMUN' KULLUABY'YE HAC	117
SONSÖZ: LA' UNARRE'DEKİ GÜÇ KAPISI	175
Yazar Hakkında	179

TEŞEKKÜR

Bu eserin gerçekleştirilişine bu dünyadaki mevcûdiyetleriyle çok önemli katkıda bulunan aşağıdaki varlıklara teşekkürlerimi sunmak isterim:

Bu zor zamânlarda geleneklerini canlı tutmak şeklindeki devâsâ görevi yalınlık ve mutluluk ile yerine getirdikleri için Teokarilerime, Santa Marialı jikarerolara,

Çılgınlığı gerçekleştirmekte bana sağladıkları destek ve itici güç için Tere ve Maria del Mar'a.

Paylaştığımız mücâdelelerdeki dostlukları ve cesâretlerinden dolayı Manolo'ya, René'ye ve Armando'ya.

Babam Güneş'e.

Annem Toprak'a.

Kardeşim Geyik'e.

Büyükbabam Ateş'e.

Rûh'a.

GİRİŞ

Bu satırları gelip geçici bir heves ile yazmıyorum; kendimi, bağlı olduğum Gelenek'i yaymak için seçilmiş biri olarak tanıtmak amacıyla da değilim. Bu satırları, Tolteklerden gelen yerli halklar arasındayken bana Rûh tarafından doğrudan verilen görev ve sorumluluğun bir parçası olarak yazıyorum. Söz konusu Gelenek'in işlemleri ve uygulamaları ile ilgili hiçbir şey anlatmayacağım; aslında sır olarak kendime saklamağı tercih edeceğim şeylerden bahsedeceğim. Ama bu görev, kişisel bir mesele değildir. Orta Amerika yerli dünyâsının en derin ve en güçlü rûhsal geleneklerinden birine şahit ve katılımcı olmuş biri olarak sorumluluğumu üstlenmek zorundayım. Bu geleneklerin günümüze kadar gelmiş koruyucuları, yeni binyılın şafağında yaşamakta olduğumuz krizde modern toplumların ihtiyâcı olan âcil değişikliğin yanıtlarını sunmaktadırlar.

Aşağıdaki metinde de görebileceğiniz gibi, ben herhangi bir niteliğimden dolayı, dünyâ dışı güçler taşıyan bir yerli usta tarafından "seçildim". Aksine, onların farklı gerçekliklerine "sızdım" ve anlayışımın ötesindeki ama bir şekilde onların cömertlikleri ve benim ısrârcı çabalarıma bağlı etmenler sâyesinde, gelenekleri ile bağlantıya geçtim.

Bu kitâbın ana iddiâsı şudur: Toltek Geleneği, yalnızca hikâyelerde ve efsânelerde rastlayabileceğimiz ölü bir gelenek değildir. Canlı bir gelenektir ve Meksika'daki yerliler arasında canlı uygulayıcıları vardır. Geleneğin hayâтта kalışı, fanatizmi, fanteziyi ve ideolojiyi bir yana bırakıp, kadim Tolteklere ve onların günümüze ulaşan torunlarına has bir mücâdeleye atılmış olan arayış içindeki samimî insânların varlığıyla aynı zamâna denk gelmektedir. Bu gelenek yalnızca yeni bir binyılın şafağına kadar gelebilmekle kalmayıp, kendisini yeşeren bir tohuma, etnik olmaktan çok rûhsal bir açıdan Tolteklięin yeniden doğuşuna işâret eden bir tohuma dönüştürmektedir.

Önceki kitâbım *Don Carlos'un Öğretileri*'nde açıklamış olduğum gibi, orada sunulanlar, on beş yılı aşkın bir süredir yerli halk ile ve gelişim grupları ile yürüttüğüm çalışmâların yalnızca bir kısmıydı. Geriye, gerçekleştirilen çalışmâların diğer alanlarını belgeleyen kısımların yayınlanması kalmıştı.

Elinizdeki kitâp, bu ikinci kısım'a karşılık düşmekte ve yerli dünyâsındaki somut deneyimleri anlatmaktadır. Yakın gelecekte, bu üçlünün üçüncü ögesini de sunacağım ve orada, oluşturduğum gelişim gruplarındaki çalışma yöntemi, doğası ve kaynağı üzerinde duracağım.

Evet, yerli halklardan bahsediyorum. Ama antropologların anlattığı ve yorumladığı şekli ile insânlığın geri kalmış bir ifâdesine dönüşen, eninde sonunda müzelerde, etnoloji ve târih kitâplarında kalacak bir folklorla sâhip olan ve oradan bize "büyük târihsel geçmişimizin" kültürel zenginliğini anlatmağa devâm edecek olanlardan değil.

Benim bahsettiğim Kızılderililerin, dağlardaki kardeşlerimin, bize şamanizm kurslarında öğretilenler ile hiçbir ilgisi olmadığı gibi, bizi öğrencileri olarak kabûl etmek gibi bir niyetleri de yoktur. Onlar, bizim kavramlardan ve betondan oluşan sunî dünyâımızdan oldukça uzakta, kendi hâllerinde yaşarlar. Ancak bugün, onların uzman oldukları alan hakkında az da olsa bilgi sâhibi olmak bizim için hayâtî önem taşımaktadır: Rûh ile buluşmak ve Güneş ile, Toprak ile, Ateş ile yakın, uyumlu bir ilişki içinde olmak.

Bahsettiğim Kızılderililer çok az konuşurlar ve konuştuklarında da, bir profesör veyâ Budist bir usta gibi değillerdir. Ne duvarlarda yürürler ne de kanyonları uçarak aşarlar. Ama filmlerdeki ve kitâplardaki Kızılderili bilgeleri yanında müthiş bir avantajları vardır: Etten ve kemiktendirler. Vardır ve yeterince gayret sarfeden herkes onları görebilir.

Bu yerli halklar kendi verimli Geleneklerinin taşıyıcılarıdır; bu Gelenek, bir inanç ve boş dînsel uygulamalar bütünü değildir; kişiyi, modern Batı toplumunun normalde imkân tanıdığından çok daha geniş bir algı yelpazesini deneyimlemeğe götüren belirli bir işlemler kümesidir.

Bu kitâpta, kadîm Tolteklığın hayâтта kalabilmiş yerli temsilcilerinin

Rûh'u nasıl aradıklarını, onun ile nasıl buluştuklarını ve Doğa'nın temel güçleri ile nasıl ilişki kurduklarını anlatmaktayım. Onlar bunu hiçbir kitâp, fikir, inanç, açıklayış, yorum veyâ aracı olmadan yaparlar. Burada mesele bütünüyle birey ve "orada olanlar" arasındadır. Kimse size bir vatte bulunmaz veyâ size bir şey satmaz. Kimse size ne ile karşılaşacağınızı söylemez.

Tüm bir hayât boyunca süren zorlu bir yoldan bahsediyorum. Evet, zor bir yol ama gerçek, derin ve el ile dokunulabilir. Toltek yolu budur. Târih yok, inanç yok. Yalnızca bizzât yapmak ve görmek var. Aracı yok.

Kitap üç kısım'a ayrılmış dokuz bölümden ve sonsözden oluşmaktadır. İlk kısım, Tolteklerin târihsel varlığının genel bir tanımıdır; ikinci kısım, kadîm Tolteklerin torunları olan Kızılderililer ile nasıl tanıştığımı ve onların rûhsal geleneklerinin ana hatlarını anlatmaktadır; kitâbın üçüncü ve en önemli kısmı, bu olağanüstü insânlar ile yaşadığım ve öğrendiğim esnâdaki deneyimlerimin, onlar ile ilk temasımdan, tüm rûhumla Tolteklilik uygulamalarına katılışıma kadar olan bir anlatımıdır.

Açıkça ifâde etmek gerekir ki, birlikte yaşayıp öğrendiğim Kızılderililerden bahsederken "Toltekler" sözcüğünü, on altıncı yüzyılda Meksika'nın yerli halkları arasındaki anlamıyla kullanıyorum. Toltek, Bilgi İnsânı demektir, en derin sanatlarda ve öğrenimde usta olan kişi anlamındadır. Bahsettiğim Kızılderililer ise, kendilerine Toltekler değil, Wirrarikalar derler.

Onları "Kadîm Tolteklerden Günümüze Kadar Gelmiş Olanlar" olarak adlandırışımın bir diğer sebebi de, Toltekler ile Wirrarikalar arasında, Tula'nın dağılışından sonra, Aztlán olarak bilinen bölgedeki yaklaşıştan itibâren, onların târihsel Tolteklerin rûhsal kültürünün doğrudan mîrâsçıları oluşlarıdır.

Yeni Binyılın Toltekleri, kendilerini yok etmeğe çalışan beş yüz yıllık vahşî baskıya karşı koyabilmiş olan sıradağlardaki o yerli halklardır. Geleneklerinden gelen kuvvet ile, yeterli kaynaklara ulaşp, evreni ayakta tutan enerjiyi arayp bulmak şeklindeki yollarından hiç sapmadan üçüncü binyıla kadar gelebilmiş olanlardır.

Ama Yeni Binyılın Toltekleri yalnızca kadim Tolteklikten günümüze gelenleri kast etmemektedir. Onlar aynı zamânda, tüm gürültüsü ve kafa karışıklığı ile modern toplumların içinde olup, bizden çalınmış olan büyülü mirâsımızı yeniden bulmağa giden yolları açan insânlardır; o yollar bizi, Rûh ile ilişkimizi anlamağa ve yeniden canlandırmağa götürür. Bu yeni insânlar—aynı Tula'daki büyükbabalarımız gibi—karanlığı ve gizemi aydınlatmak için kendilerini Güneş ile birleştirerek, Yeni Tolteklğin tohumlarını oluştururlar.

Her ne kadar bu bilgi, anlamlı alternatifler arayan insânlarda samimî bir ilgi uyandırsa da, yerli bölgelerini rûhsal arayış içindeki insânların istilâsından (ve her türlü diğer istilâdan) korumak da çok önemlidir. Tolteklerden gelen yerli halkların, coğrafi yalıtılmışlığı kullanarak, maddî ve rûhsal kültürlerini tehdit eden beyazların ve mestizoların varlığından korunup hayâtta kalmağı başarabildikleri bu sığındıkları bölgeleri korumak, yaşamsal bir önem taşır. Bu sebeple, birlikte çalıştığım toplulukların ve hikâyede yer alan kişilerin isimlerini değiştirdim. Gerçek şu ki, olguları saklamak ve maskelemek, sevdiğim şeyler değildir. Ama yerli halkların kendileri benden, insânların merâkını uyandırmaktan mümkün olduğunca kaçınayım istediler, çünkü bu, büyük zorluklarla yalıtıldıkları o bölgelere, istenmeyen bir mestizo ve beyaz akını yaratacağı.

Yine de şunu vurgulamak isterim ki, bahsettiğim yerli insânlar şu ânda yaşamakta ve uygulamalarını sürdürmektedirler. Olguları ben uydurmadım veyâ onları kurgular ile doldurmadım; ne yazık ki “yerli bilgisi” ile ilgili birçok onaylanmamış anlatıda durum öyledir ve somut deneyimlerin sunuluşundan çok, “Kızılderili bilge” hakkındaki Batılı fanteziler ile beslenmiştir.

Her birimizin içinde saklı bulunan ve bekleyen Toltek ile karşılaşmak için kendi yollarımızı geliştirmeği öneriyorum. Toltek Yolu'nun temel öğeleri—ki onları yerli toplulukları istilâ etmeden de öğrenebiliriz—*Amaç Dolu Yaşam Sanatı*¹ adlı eserde sunulmaktadır. Orada, kurslar, saha çalışmaları ve atölyelerde geliştirmiş olduğum çalışış şeklini ve yöntemlerini ayrıntısıyla anlatmaktayım; bunların tümü, yerli bilgisi ve doğa ile alışılmışın dışındaki etkileşimler sonucu ortaya çıkan bir İnsânî Gelişim önerisidir.

¹ Hazırlık aşamâsında.

Yaşayan Tolteklerden öğrendiklerim, onların bilgilerinin ancak küçük bir kısmıdır. Ama onların doğa ile her günkü bütünleşmelerini deneyimlemek ve alışılmamış algı olasılıkları ile yaptıkları yolculukları paylaşmak, bence insân olarak hepimizi ilgilendiren temel bir ders ile yüzleşimi sağladı: Biz ışıktan varlıklarız. Egomuzun ve fikirlerimizin kendimiz hakkında söylediklerine önem vermediğimizde, doğamız hakkındaki temel hakikat, büyükbabalarımızın kadîm Tula'da ifâde ettiği ile uyum içindedir:

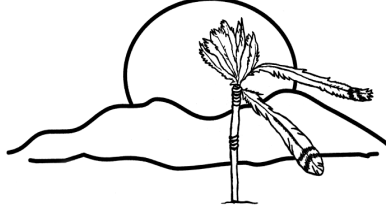
Biz Güneş'in çocuklarıyız!

Doğamız parlamaktır!

Victor Sanchez

Valle de Anahuac, Eylül 1995

BİRİNCİ BÖLÜM

TOLTEK GELENEĞİ

BİR

TÂRİHTE TOLTEKLER

İspanyollardan önceki geçmişimiz ile ilgili her konuda olduğu gibi Toltekler hakkındaki târihsel bilgi de kıt ve çelişkilidir. Bunun tek sebebi yazılı belgelerin eksikliği veyâ arkeolojik bulguların yetersizliği değildir. Günümüz düşünce ve evren görüşündeki kavramlar ile karşılaştırıldığında çok farklı bir dünyâ algısına sâhip olan medeniyetleri anlamağa çalışmakta büyük zorluklar vardır.

Toltekler nasıl yaşarlardı? Ne ile ilgilenirlerdi? Nasıl bir dünyâ algıları var idi? Toltekler tam şu ânda gözümüzün önünde yaşıyor olsalardı bile, bu soruların yanıtları aynı derecede zor olurdu. Yaşamakta olan yerli halkların davranışlarını doğrudan gözlemlemek de bu tür sorulara önemli yanıtlar getirmemektedir. Yıllarca süren saha gözlemleri ve Sahagún'un¹ raporlarına, modern antropolojik çalışmâlara rağmen yerlilerin evreni, dînsel veyâ bilimsel araştırmacılar karşısında kapalı kalmağa devâm etmektedir. Bunun sebebi, bizim normal olarak algıladığımızdan başka bir evrenin veyâ gerçekliğin olmadığı şeklindeki Avrupa merkezli ve dünyânın geriye kalanı tarafından da paylaşılan zandır. Dolayısıyla yerli olmayan gözler ve düşünce tarafından algılanan yerli dünyâsı, geçmişte veyâ şimdi içinde yaşayanların algısında var olan yerli dünyâsının dâimâ çarpıtılmış bir hâlidir.

Tüm târihsel ve etnolojik çalışmâlar, genelde tüm beşerî bilimler, algıladığımız şekliyle dünyânın, doğduğumuz ânda bize verilen ve kendimizi sosyal dünyâya dâhil ettiğimizde oluşturmağı öğrendiğimiz bir tanım olduğu şeklindeki donjuanist önerişle başlayarak gözden geçirilmek ve yeniden kurulmak durumundadır. Yerli bir mazatekoyu ve şehirli bir adamı

¹ Bkz. Historia General de las Cosas de la Nueva España, Fray Bernardino Sahagun, Editorial Porrúa, Mexico, 1984.

aynı odaya veyâ bir dağda aynı yere koyduğumuzda, kendilerini ayrı gerçekliklerde bulacak ve farklı dünyâlar göreceklerdir. Duvardaki bir istatistik tablosunda yerli adam sâdece anlamsız bir takım çizgiler görürken, şehirli adam işindeki üretimin düşüşü karşısında endişelenecektir. Ormanda yerli adam, ağaçları dinler ve onlardan öğrenirken, iş adamı sâdece ticârî amaçlar ile kullanılabilir hammaddeyi görebilecektir. Doğal olarak yerli adam ağaç kardeşlerinden veyâ dağın rûhlarından aldığı derslerden bahsedecek olsa, şehirli adam “Ah şu küçük bâtil inançlı Kızılderililer! Ah şu zavallı şeyler!” diye düşünecek, aslında bizzât kendisinin tek bir dünyâ görüşüne hapsolup kalmış olduğunu bir ân bile düşünmeyecektir. Dünyâları ayrı tutan paralel çizgileri sâdece Bilgi İnsânı aşabilir. Algılanacak ve deneyimlenecek daha sayısız dünyâ olduğunu keşfedebilir. İleride bu konuyu daha derinden ele alacağım.

Yerli gerçekliğinin kavranılışı son derece zordur, geçmişe gidildikçe de bu zorluk artar. İspanyollar geldiğinde, Aztekler ile ilgili yazılmış birçok belge ve etnografik eser oluşuna rağmen, Aztekler hâlâ bir muammâdır. Bu konuda aralarında mücadele edip duran birçok farklı târihsel görüş vardır. Târihin çok daha eski dönemlerine âit kadîm Toltekler ise dev bir gizemdir ve onlar ile ilgili elimizde yalnızca efsâneler vardır. Azteklerin anlattığı efsâneler... Etnotârihçilerin anlattığı efsâneler... Meksika'daki birçok yerli toplulukta bulunan hikâye anlatıcılarının anlattığı efsâneler... Marakamelerin anlattığı efsâneler... Bilgi İnsânlarının anlattığı efsâneler... Zamânımızda yaşayan, hayatta kalmış Tolteklerin anlattığı efsâneler...

Diğer yandan, efsânelerden ve hikâyelerden daha da önemlisi, canlı tanıklıktır: Bugünün Toltekleri, bu kitâbın ana konularından biridir.

Eldeki azıcık bilgiden ve çağdaş, Batılı evren görüşümüzden hareket ile yerli evrenini anlamak isteyen neredeyse aşılabilir bir zorluk olduğunu farkındayım. Yine de, efsânelerde ve yerli hikâyelerinde olduğu kadar, konuyla ilgili akademik araştırmalarda da son derece belirgin olan Toltek dünyâsının bâzı özelliklerini ele alacağım.

Her ne kadar resmî târih, Toltekleri dokuzuncu yüzyıl ile on ikinci yüzyıl arasındaki bir dönem'e yerleştiriyor ise de, Toltekliliğin kaynakları, târihin karanlığında kaybolmuştur. En eski izlerine Olmekler—Teotihuakalar—

Toltekler çizgisinde ve Tula'nın dağılışından sonra da kendini Wırrarikalar, Aztekler ve Mayalar şeklinde farklı kürelere bölmüş hâlde bulunabilir.

QUETZALKOATL

Toltek dünyasında öne çıkan figür, hiç şüphesiz Huemak olarak da adlandırılan tüylü yılan Quetzalkoatl'dır. Eski metinlerdeki ve arkeolojik bulgulardaki Quetzalkoatl resimleri sâyesinde, birçok Kolomb öncesi halkın Toltek karakterini bilmek mümkün olmaktadır. Quetzalkoatl, "Atlantisliler" denilenlerin de bulunabileceği Hidalgo eyâletindeki Tula piramitlerinde gözlemlenebilir. Birçok farklı yerli gruptan gelen bilge insânların buldukları bir yer olan Xochicalco, Morelos'ta yine onu görürüz. (Bu insânlar, özellikle Toltek Bilgisini ve bilhassa insân-evren ilişkisinin çeşitli yönlerini derinleştirmek için gelirler.) Yucatan'daki Chichenitza'da aynı tüylü yılan, her 21 Mart'ta muhteşem bir gölge efekti ile ana piramitten aşağı inerek baharın başlangıcını müjdeler. Bu da bize, Maya-Tolteklerin evren bilgisinin derinliği ve doğruluğu hakkında küçük bir örnek sunar. Aynı şey Xochicalco'da da olur; bir tören mağarası tam 21 Haziran gündönümünde, yazın başlangıcını belirtmek için dışa açılan küçük bir delikten gelen gün ışığı ile aydınlanır. Günümüze kadar Meksika'da bayrağında süregelmiş olan Meshico Tenochtitlan ambleminde de yine kuş-yılan birleşimini görürüz. Bu örnekler bizim bölgemizi ve Orta Amerika'yı da içine alacak şekilde çoğaltılabilir.

Quetzalkoatl târihsel olaylar ile olduğu kadar felsefi ve rûhsal simgeler ile de ilgili birçok şeyi temsil eder. O, Toltekleri en üst teknik ve rûhsal gelişim seviyesine taşımış olan kültürel kahraman ve uyarlatıcı olarak bilinir. Her ne kadar her şey insân bir Quetzalkoatl'ın yaşamış olduğuna ve Tula'yı yönettiğine işâret etse de, daha önce düşük seviyede bulunanın yüceltilişini temsil eden tüylü yılan simgesi, târihsel kişiliğin ötesine geçmiştir. O kişiye Quetzalkoatl adının verilışı tam da bu sebepten yâni, kendi benliğinde rûhsal yücelişini başarmış oluşundandır. Kolomb öncesindeki en yüksek kültürlerde, dîn ile bilimin birbirinden ayrı olmadığını hatırlamak gerekir; bu ikisi bütünsel bir bilgide birleşmiş ve bireyin kendi dünyasıyla uygun bir ilişki kuruşunu sağlamıştır. Dolayısıyla Quetzalkoatl bilgisinin hem teknik-bilimsel bilgide hem de rûhsal yaşamdaki farkındalığın gelişimi noktasında ifâde buluşu garip değildir.

TOLTEKLER DAĞILIYOR

Quetzalkoatl'ın gizemli gidişi veyâ kayboluşu, Toltek ihtişamının sonuyla ilişkilendirilir ve de bu konuyla ilgili birçok hikâye ve efsâne vardır. Her nasıl olmuş ise, on ikinci yüzyılın sonlarına doğru Tula terk edilmiş, Toltekler dağılmıştır. Mezoamerika'nın farklı bölgelerine yayılmışlardır ve bu bölgeler Toltek Bilgelerinin gelişiyile az veyâ çok zenginleşmiştir. Bu dönemden itibaren Mayalar, Toltek etkisi sâyesinde daha önce erişilme-miş seviyelere ulaşmışlardır.

Eski Tula'dan gelen bâzı gruplar, Nayarit ve Sinaloa civârına yerleşmişlerdir. Beş yüz yıl önce İspanyol işgali onları yüksek dağlara çekilmeğe zorlamıştır ve bugüne kadar da oralarda kalmışlardır. Tam da o bölgedeki meşhûr Aztlán, temelde bir Toltek nüfûsundan oluşmuştur. Oradan on iki kabile yola çıkmış ve rüyâlar âleminden gelen bir mesajı izleyerek iki yüz yıllık bir hac yolculuğu yaptıktan sonra Meshico Tenochtitlan'ı kurmuş ve bu şekilde Aztekler² olarak bilinen Meshica halkının atalarını oluşturmuştur.

Bkz. Historia del Nombre y Fundacion de la Ciudad de Mexico, Guiterre Tibón, Mexico, 1975.